

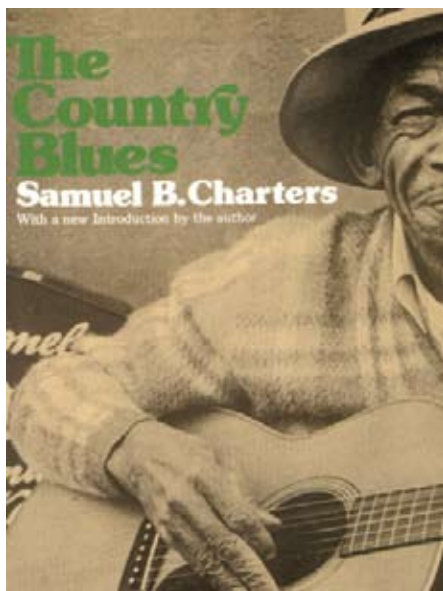
TŘI NARUŠITELÉ VYŠLAPANÝCH CEST: SAM CHARTERS A JEHO CESTY ZA BLUES, MERCEDES SOSA A JEJÍ ZAKAZOVANÉ PÍSNĚ A GARÁŽOVÝ HIT LOUIE LOUIE V HLEDÁČKU FBI

Petr Dorůžka

Zatímco dění na hudební scéně plní stránky mainstreamových médií, pohyby v zákulisí pronikají na veřejnost s velkým zpožděním. Pokud zkoumáme, jak spolu obojí souvisí, měli bychom nejprve definovat co oním „zákulisím“ myslíme. Nejsou to jen vztahy mezi hudebníky a jejich producenty či manažery, ale i politické či sociální konflikty, stejně jako např. činnost hudebních folkloristů a sběratelů písní, kteří ve 20. století mnohokrát předurčili budoucí hudební trendy.

Jako první z celkem tří žánrově vyhraněných příkladů uvedme život amerického hudebního badatele **Sama Charterse** (1929–2015),¹ který do hudební historie vstoupil především svojí knihou *The Country Blues* (1959). Pokusme se Charterse zařadit do širšího kontextu. Klasické blues, unikátní styl americké hudební historie, by neexistovalo bez talentu několika generací černošských bluesmanů. Neméně důležitou roli ale sehrála i houževnatá práce hrstky bělošských znalců, producentů a muzikologů. Jednou z klíčových postav byl právě Sam Charters, jehož kniha a souběžně vydaná LP kompilace *The Country Blues* pomohly roku 1959 obnovit zájem o akustickou formu blues, která tehdy díky elektrickým kytarám upadala v zapomenutí. Díky Chartersovi pronikly později archaické bluesové skladby na alba Grateful Dead a ovlivnily takové osobnosti jako Ry Cooder či Taj Mahal (Rohter 2015). Charters byl muž mnoha talentů: produkoval psychedelickou kalifornskou skupinu Country Joe & the Fish, vedle hudebních publikací psal i poezii a vydal dvě knížky se svojí ženou, která byla specialistkou na literaturu beat generation. V 70. letech se přestěhoval do Švédska,

1. Srov. heslo „Samuel Charters.“ *Wikipedia. The Free Encyclopedia* [online] [cit. 30. 7. 2015]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Samuel_Charters>.

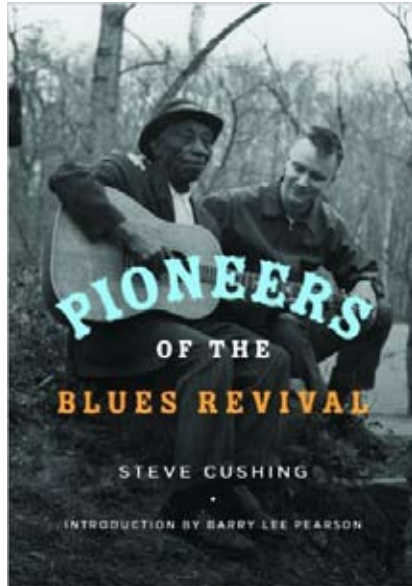

Obálka publikace
The Country Blues (1959)

kde v baru objevil legendárního kubánského pianistu Bebo Valdese a přičinil se o jeho comeback (Boyd 2015). Ten nakonec vedl k ceně Grammy i k hudebnímu filmu *Chico Y Rita*, který mapuje kubánskou hudbu v době blokády. O své sběratelské práci Charters skromně tvrdil, že to je jen způsob boje proti rasismu.

Vraťme se k Chartersovým bluesovým nahrávkám, pořizovaným v terénu na jihu Spojených států amerických. Byly to překvapivě dobrodružné a nevypočitatelné expedice, často doslova detektivní pátrání, tedy opak idylické představy o pečlivě naplánované práci univerzitního profesora. Charters tyto zážitky popisuje v rozhovorech v knize *Pioneers of the Blues Revival* (Cushing 2014). Podobně jako před ním Alan Lomax² nenahrával jen v USA, ale i v Irsku a Skotsku, a přitom si vydělával těmi nejpodivnějšími zaměstnáními – rámoval např. obrazy. Na jedné expedici cestoval tři dny autobusem z Kalifornie

2. K tomu viz Cohen 2003.

*Obálka publikace
Pioneers of the Blues Revival (2014)*

do New Orleansu a tehdy se rozhodl, že najde a natočí Lightnin' Hopkins, který jako kytarista ovlivnil později řadu rockových hráčů a při svém pozdějším comebacku vystoupil například vedle Joan Baezové a Peta Seegera v Carnegie Hall.³ V 50. letech ale podle Charterse propadl hazardu, a protože žil na okraji zákona, nebylo vůbec snadné ho vystopovat – jakákoli pozornost ze strany bělochů mohla být propojena se zájmem policie. Charters nakonec v Houstonu, Hopkinsově domovském městě, našel jeho sestru, a když pak jel autem a zastavil na červenou, přímo vedle něj zastavilo druhé auto, které řídil muž v tmavých brýlích a oslovil ho. Byl to Lightnin' Hopkins osobně, který se tehdy dovítípl, že s ním někdo chce natočit desku a že z toho budou peníze. Paradoxní bylo, že Hopkins tehdy neměl kytaru, a Charters mu dojednal zapůjčení. Nástroj měl ale jednu strunu

3. Srov. heslo „Lightnin' Hopkins“ in *Wikipedia. The Free Encyclopedia* [online] [cit. 30. 7. 2015]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Lightnin%27_Hopkins>.

*LP East–West skupiny
Paul Butterfield
Blues Band.
Elektra 1966*

přetrženou. Nahrávání proběhlo v pokoji, který měl Hopkins pronajatý a který byl našťěstí v tiché ulici. Na studio nebyly peníze. Malý pokoj měl spoustu závěsů, takže akustika byla v pořádku. Charters na natáčení koupil Hopkinsovi půl litrovku ginu. Hopkins seděl na židli, Charters na posteli a mikrofon držel v ruce tak, aby podle hlasitosti zpěvu reguloval vzdálenost, při sólu naopak mikrofon přiblížil ke kytáře. To trvalo tři hodiny. Charters Hopkinsovi nabídl všechnu hotovost, co měl – dvě stě dolarů – a požádal ho, ať si vzpomene i na starší písně. K tomu vysvětluje: „Měli jsme dost ginu na to, aby mu to osvěžilo paměť, ale ne zas tolik, aby upadl do sentimentální opilosti, jako při pozdějších příležitostech, kdy bylo k dispozici víc peněz.“ (Cushing 2014: 42–43)

Trochu jiná situace byla, když Charters natáčel v bluesových klubech v Chicagu, kam v 60. letech chodilo výhradně černošské publikum a přítomnost bělocha v sále tehdy budila silné podezření. Rasové křivdy byly v živé paměti, a když do černošské čtvrti zabloudil nějaký běloch, stal se terčem útoku. Pokud navíc seděl v bluesovém klubu, mohl to mít podle Charterse tři možné motivace: buď to byl tajný policista sledující obchod s narkotiky, anebo drogový dealer, anebo hledal sex. Charters si vymyslel jednoduchý trik: rozložil na svůj stůl bluesová

Track listing (uk)

Side one <small>(uk)</small>				
No.	Title	Writer(s)	Artist	Length
1.	"Good Time Music"	John Sebastian	The Lovin' Spoonful	2:06
2.	"Kissed Guitars"	Chuck Berry	The Lovin' Spoonful	1:50
3.	"Sawdust"	Willie Dixon	The Paul Butterfield Blues Band	2:55
4.	"Get the Man"	Walter Jacobs and Little Walter	The Paul Butterfield Blues Band	2:02
5.	"Can't Help From Crying Sometimes"	Al Kooper	Al Kooper	4:30
6.	"I Want to Know"	Eric Clapton	Eric Clapton and the Powerhouse	2:14
7.	"Crossroads"	Robert Johnson	Eric Clapton and the Powerhouse	2:32

Side two <small>(uk)</small>				
No.	Title	Writer(s)	Artist	Length
1.	"Lover's Day"	Paul Butterfield	The Paul Butterfield Blues Band	2:20
2.	"Good Morning Little Schoolgirl"	Louis Jordan ⁽¹⁾	The Paul Butterfield Blues Band	2:25
3.	"Sloop John B"	Sam Cooke	Eric Clapton and the Powerhouse	3:12
4.	"Mr. Tambourine Man"	Dave Bartholomew, Paul Petersen	Tom Waits	2:04
5.	"Don't Step on a Baby"	John Sebastian	The Lovin' Spoonful	1:02
6.	"Searchin'"	Jerry Lee Lewis and Mike Stoller	The Lovin' Spoonful	3:10
7.	"One More Mile"	James Cotton	The Paul Butterfield Blues Band	3:30

Původní vydání LP s názvem What's Shakin' představilo mezinárodně dosud neznámého Erica Claptona

alba, což se ukázalo jako dostatečná nápověda pro příslušníka gangu, který oblast právě kontroloval (Cushing 2014: 48).

V Chicagu se Charters roku 1964 setkal s tehdy třiačtyřicetiletým Joe Boydem, který později jako producent zasáhl do hudebního vývoje v Anglii i Americe, objevil Pink Floyd a produkoval první nahrávky Erica Claptona. Boyd vzpomíná: „Sam mě navedl, abych vedle čtvrti South Side navštívil i severní část North Side, kde tehdy hrál rasově smíšený Paul Butterfield Blues Band, později jedna z neoriginálnějších amerických skupin 60. let.“ (Boyd 2015) Díky Boydově doporučení pak Paul Butterfield Blues Band dostal nahrávací kontrakt u značky Elektra a půl roku poté získal Joe Boyd za tento tah odměnu – stal se šéfem nově otevřené pobočky Elektry v Londýně, u níž vydal sampler tehdy ještě neznámých undergroundových kapel, včetně zmíněného Erica Claptona, jehož daleko slavnější průlomové album s Johnem Mayallem vychází až o měsíc později (Boyd 2015).

Druhý příběh dokumentuje konflikt mezi „scénou“ a „zákulisím“ zcela brutálním způsobem. Pochází z Latinské Ameriky a jeho hrdinkou je argentinská zpěvačka **Mercedes Sosa** (1935–2009). „Byla naším Mickem Jaggerem, pro Argentinu měla význam jako Beatles a Rolling Stones

dohromady,“ dozvídáme se v úvodu dokumentárního filmu *Mercedes Sosa: The Voice of Latin America*.⁴ Jeho název je lehkou provokací na rozhlasovou stanici Voice of America, analogie je platná v tom, že význam zpěvačky Mercedes Sosa hranice domovského kontinentu rovněž překročil, i když trochu jinak. Byla typem umělce, který se nebojí říkat pravdu, což přinášelo v době argentinské diktatury velké riziko. Stala se terčem vyhrůzek – podobně jako písničkáři či undergroundové kapely v komunistickém Československu. Ale zatímco komunistická StB pracovala skrytě a vyhýbala se publicitě, argentinská vojenská junta nechala zpěvačku zatknout přímo na koncertě roku 1979, spolu se stovkami jejích fanoušků. A kdyby nebyla veřejně známou osobou, zmizela by beze stopy jako více než deset tisíc představitelů opozice (Dorůžka 2014).

Později byla Mercedes Sosa donucena, podobně jako její krajan, Ástor Piazzolla, k nedobrovolnému exilu. Její styl ovlivnil mexicko-americkou zpěvačku Lilu Downssovou, která s ní dokonce natočila duet. V dokumentu *Mercedes Sosa: The Voice of Latin America* sledujeme nejen osudy zpěvačky od Argentiny přes francouzský exil až do vyzrálého věku, ale též její zahraniční fanoušky, včetně Davida Byrna.⁵

Pro třetí příklad se vrátíme do 50. let 20. století, do doby studené války. Jedná se o kauzu, která by byla zcela běžnou v komunistických zemích, překvapivé ale je, že se odehrála ve Spojených státech amerických. Jejím terčem byla jedna z nejčastěji nahrávaných písní rockové historie – a to i mezi velikány jako Frank Zappa, Who, Otis Redding či Motorhead. Skladbu *Louie Louie*⁶ napsal roku 1956 losangeleský autor Richard Berry jako lamentaci námořníka, který se nad skleničkou svěruje barmanovi o své lásce, kterou zanechal za oceánem. Píseň se nejprve stala lokálním hitem, do národní hitparády pronikla až o pět let později se skupinou The Kingsmen. Stala se hymnou všech barových kapel a díky triviálně jednoduché a chytlavé melodii předzvěstí pozdějšího garážového rocku.

4. Původní verze z roku 2013 má název *Mercedes Sosa: La voz de Latinoamérica* (režie Rodrigo H. Vila), anglickojazyčná verze *Mercedes Sosa: The Voice of Latin America* vznikla o rok později.

5. „Mercedes Sosa: The Voice of Latin America.“ *Amazon* [online] [cit. 30. 7. 2015]. Dostupné z: <<http://www.amazon.com/Mercedes-Sosa-Voice-Latin-America/dp/B00HW3ET2S>>.

6. Srov. „Louie Louie.“ *Wikipedia. The Free Encyclopedia* [online] [cit. 30. 7. 2015]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Louie_Louie>.

"LOUIE - LOUIE"

**"LOUIE, LOUIE...OH YEA, A-WAY WE GO
YEA, YEA, YEA, YEA. YEA
LOUIE, LOUIE...OH BABY, A-WAY WE GO**

**"A FINE LITTLE GIRL - SHE WAIT FOR ME
ME CATCH THE SHIP - A-CROSS THE SEA
I SAILED THE SHIP - ALL A-LONE
I NEVER THINK - I'LL MAKE IT HOME**

"LOUIE, LOUIE....A-WAY WE GO

**"THREE NIGHTS AND DAYS WE SAILED THE SEA
ME THINK OF GIRL CONSTANT-LY
ON THE SHIP - DREAM SHE THERE
I SMELL THE ROSE - IN HER HAIR**

"LOUIE, LOUIE....OH BABY, A-WAY WE GO

**"ME SEE JA-MAI-CA - MOON A-BOVE
IT WON'T BE LONG - ME SEE ME LOVE
ME TAKE HER IN ARMS AND THEN
I TELL HER I NEVER LEAVE A-GAIN**

"LOUIE, LOUIE....OH YEA, A-WAY WE GO"

Text písně Louie Louie

V atmosféře generačního vyhocení 60. let to byla ale též nahrávka, která měla všechny znaky společensky podvrtné subkultury. Zákazy a obviňování z obscénnosti měly dvě příčiny – byl to jednak vliv bluesových písní s eufemismy, které vyjadřovaly cenzory dráždivý erotický obsah na bázi příměrů. Druhá příčina byla zcela prozaická – nesrozumitelnost textu. Večer před natáčením totiž Kingsmen odehráli vyčerpávající koncertní maraton, což se promítlo do zuboženého stavu hlasivek zpěváka skupiny Jacka Elyho, který navíc musel stát ve studiu na špičkách, aby dosáhl k příliš vysoko umístěnému mikrofonu (DeMain 2011). Ale ve skutečnosti byl text zcela neškodný a vlastně docela fádni.

Píseň nejprve zakázali ve státě Indiana a kvůli stížnostem rodičů, učitelů a církve se na ni pak zaměřily bezpečnostní složky. Mike Mitchell, kytarista a zakládající člen The Kingsmen, vzpomíná. „Na naše koncerty chodili agenti FBI a stáli těsně u reproduktorů, aby zachytili, jestli nezpíváme něco závadného.“ (DeMain 2011)

Kuriózní, i když ne příliš vzácné je, že autor písně Richard Berry prodal ve finanční nouzi svá autorská práva za 750 dolarů ještě předtím,

	Min. Copy
TO: DIRECTOR, FBI (145-2961)	
FROM: SAC, DETROIT (145-420) (P)	
UNSUB: 45 R.P.M. Recording "Louie Louie" POSSIBLE ITOM (OO: DETROIT)	
Re FBI Laboratory letter to Detroit dated 5/17/65, and Detroit letter to Bureau dated 4/22/65.	
For the information of the New York Office, the FBI Laboratory advised Detroit by referenced letter that the Department of Justice has conducted an initial review of the record, "Louie Louie" from , with a request that it be reviewed to determine if it was an obscene matter. The Department advised that they were unable to interpret any of the wording in the record and, therefore, could not make a decision concerning the matter. Also, that the AUSA at Tampa, Fla. and Hammond, Indiana, have declined prosecution.	
Also, for the information of the New York Office, the FBI Laboratory advised that because the lyrics of the recording, "Louie Louie" could not be definitely determined in the Laboratory examination, it was not possible to determine whether this recording is obscene.	

Tajná korespondence FBI na téma Louie Louie

než se skladba stala velkým hitem. Když pak roku 1992 získal právní cestou autorství zpět, obdržel první roční výplatu tantiém ve výši dva miliony dolarů. O rok později napsal rockový kritik Dave Marsh o kauze celou knihu, která vydatně čerpala z čerstvě odtajněných archivů FBI.⁷

Všechny tři uvedené příklady – blues, latinskoamerické písně jako protest proti diktatuře a zárodky pozdějšího garážového rocku v kontextu společenské paranoie v době studené války – sice pocházejí z rozdílných žánrů i kulturních okruhů, přesto jim ale nelze upřít jistý jednotící rámeček. Společenské změny, generační napětí i politické konflikty se ve 20. století totiž výrazně otiskovaly i do hudebního vývoje: někdy zasáhly skrytou formou do jeho zákulisí, jindy dolehly v plné síle na koncertní podium.

7. Tamtéž. Srov. též „FBI Records: The Vault - Louie Louie (The Song)“ *FBI, The Federal Bureau of Investigation* [online] [cit. 30. 7. 2015]. Dostupné z: <<https://vault.fbi.gov/louie-louie-the-song/louie-louie-the-song/view>>.

Prameny a literatura:

- BOYD, Joe 2015: „New events, Geoff Muldaur and Sam Charters“. *Joe Boyd, record producer / writer* [online] [cit. 30. 7. 2015]. Dostupné z: <<http://www.joeboyd.co.uk/new-events-geoff-muldaur-and-sam-charters/>>.
- COHEN, Ronald D. (ed.) 2003: *Alan Lomax: Selected Writings, 1934-1997*. Routledge. Dostupné z: <<http://www.slideshare.net/Victorialrisarri/alan-lomax-selected-writings-1934-1997>>.
- CUSHING, Steve 2014: *Pioneers of the Blues Revival (Music in American Life)*. University of Illinois Press.
- DeMAIN, Bill 2011: „The FBI Plot Against „Louie Louie“:“ *Mental floss* [online] 29. 11. [cit. 30. 7. 2015]. Dostupné z: <<http://mentalfloss.com/article/29368/fbi-plot-against-louie-louie>>.
- DORUŽKA, Petr 2014: Hlas Ameriky – v tomto případě Latinské. *Rock a Pop*, č. 8, s. 97. Dostupné také z: <<http://www.doruzka.com/index.php/663/>> [cit. 30. 7. 2015].
- „FBI Records: The Vault - Louie Louie (The Song)“ *FBI, The Federal Bureau of Investigation* [online] [cit. 30. 7. 2015]. Dostupné z: <<https://vault.fbi.gov/louie-louie-the-song/louie-louie-the-song/view>>.
- „Lightnin’ Hopkins.“ *Wikipedia. The Free Encyclopedia* [online] [cit. 30. 7. 2015]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Lightnin%27_Hopkins>.
- „Louie Louie.“ *Wikipedia. The Free Encyclopedia* [online] [cit. 30. 7. 2015]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Louie_Louie>.
- Mercedes Sosa: The Voice of Latin America*. 2014. Režie Rodrigo H. Vila.
- ROHTER, Larry 2015: „Samuel Charters, Foundational Scholar of the Blues, Dies at 85.“ *The New York Times* [online] 18. 3. [cit. 30. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2015/03/19/arts/music/samuel-charters-foundational-scholar-of-the-blues-dies-at-85.html?smprod=nytcore-iphone&smid=nytcore-iphone-share&_r=0>.
- „Samuel Charters.“ *Wikipedia. The Free Encyclopedia* [online] [cit. 30. 7. 2015]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Samuel_Charters>.

Trespassers on the beaten path: Sam Charters (1929–2015) and his blues expeditions, Mercedes Sosa’s (1935–2009) forbidden songs, and the FBI plot against garage rock

Many black bluesmen were saved from oblivion by enthusiastic white producers and musicologists. In 1959, Sam Charter’s book and compilation LP *The Country Blues* helped renew an interest in acoustic blues. – The outspoken Argentine singer Mercedes Sosa took the risky path during the military rule, and the junta arrested her on stage in concert. – “Louie Louie”, a notorious 1950s hit, was covered by hundreds of bands and artists from Frank Zappa to Motorhead. Only much later did the news leak that its provocative and partly unintelligible lyrics became the subject of an FBI investigation.

Key words: Performers; on stage; offstage; blues; nuevacancion; garage rock.